

MIEHILLE PAREMPI JA PIDEMPI ELÄMÄ

– Vasemmistoliiton
miespoliittinen ohjelma

Johdanto

Vasemmistolaisen tasa-arvoajattelun lähtökohtana on kaikkien ihmisten yhdenvertainen ja oikeudenmukainen kohtelu. Tasa-arvolla tarkoitamme yhteiskunnallista olotilaa, jossa jokainen ihminen on samanarvoinen ja yhdenvertainen toisten ihmisten kanssa. Tasa-arvon saavuttaminen vaatii yhteiskunnallisten rakenteiden tarkastelua ja muuttamista. Tässä ohjelmassa esitetään pohdintaa ja ratkaisuja siihen, kuinka rakennetaan tasa-arvoisempi tulevaisuus ratkaisemalla mieserityisiä yhteiskunnallisia ongelmia.

Yhteiskunnassa on yhä enenevässä määrin havahduttu erityisesti poikia ja miehiä koskeviin tasa-arvokysymyksiin. Tämä näkyy esimerkiksi kouluttautumisessa. Vuonna 2021 korkeakoulututkinto oli 44 prosentilla 25–34 vuotiaista naisista ja vain 30 prosentilla miehistä. (1) Kun työmarkkinoiden vaatimukset korkeammasta koulutuksesta ovat jatkuvasti kasvussa on kokonaisuudesta muodostumassa valtava tasa-arvokysymys.

Samaan aikaan tyttöjen ja poikien maailmankuvat ovat jakautuneet. Nuorten naisten arvomaailmat ovat muuttuneet liberaalimmiksi ja nuorten miesten konservatiivisemmiksi. (2) Epävarmuus, kilpailu ja nuorille asetetut vaatimukset ovat lisääntyneet. Samalla erityisesti sosiaalinen media tarjoaa pojille ja miehille yksinkertaisia ja mustavalkoisia selityksiä sukupuolten välisille eroille.

Yhteiskunnan odotukset miehiä kohtaan ovat olleet nopeassa muutoksessa ja toisaalta poikien ja miesten koulutustason ja työmarkkina-aseman heikkeneminen vaikeuttavat miesten mahdollisuuksia toteuttaa itseään. Sopeutuminen jatkuvasti muuttuviin odotuksiin ja epävarmuuteen ei ole helppoa.

Elämän eri vaiheiden haasteet on mahdollista voittaa ja pärjätä hyvin, pelaten samalla reilua peliä joka osa-alueella. Miehiä koskevien tasa-arvokysymysten ratkaisu on avain todellisen tasa-arvon saavuttamiseksi. Tulevaisuudessa voidaan rakentaa entistä parempi ja pidempi elämä miehille. Tässä ohjelmassa esitettävät toimenpide-ehdotukset ovat myös avauksia poikien ja miesten parempaan elämään.

Pojat kouluissa

Poikakeskustelua on kautta aikojen leimannut huoli. Keskustelu pojista koulussa on monesti sukupuolistereotypioita pönkittävää. Keskustelussa kuullaan harvemmin poikia itseään, vaan aikuiset puhuvat helposti heidän puolestaan. Nykyiset pojat kasvavat maailmassa, jossa poikainormi, eli poikia koskevat oletukset siitä miten heidän tulisi käyttäytyä ja ilmaista itseään, on väljempi kuin aiemmilla sukupolvilla. Lisäksi poikien esikuvat ovat aiempaa moninaisempia. Toisaalta on nähtävissä myös kehityskulkuja, joissa poika- ja miesnormin laajentaminen nähdään uhkana. Tähän konservatiivisten arvojen nousuun ja nuorten arvomaailmojen eriytymiseen sukupuolen mukaan on syytä kiinnittää merkittävää yhteiskunnallista huomiota.

Erot poikien ja tyttöjen lukutaidossa ovat Suomessa suuria moniin muihin maihin verrattuna. Poikia on heikoissa osajissa huomattavasti enemmän kuin tyttöjä. (3) Huoli juuri poikien koulumenestyksestä on jatkuvasti läsnä Suomessa. Omaehtoinen lukeminen on vähentynyt erityisesti pojilla. Jotta poikien lukemista voidaan lisätä, on kuunneltava poikia itseään ja saatava pojille lukevia esikuvia ja muita vertaisia. On paljon rohkaisevia esimerkkejä erilaisista projekteista, joissa esimerkiksi vanhemmat pojat ovat lukeneet nuoremmille, kuten Pojat lukevat pojille -toiminta (4). Lisäksi projekteissa poikia on rohkaistu kirjoittamaan esimerkiksi omia rap-lyriikoita. Lukemisen kannustamisessa on muistettava poikien moninaisuus ja se, että erilaisilla esimerkeillä laajennetaan poikanormia.

On tärkeää nähdä, että lukutaitoon ja oppimistuloksiin vaikuttaa sukupuolen lisäksi aikaisempaa enemmän yhteiskuntaluokka. (5) Vanhempien koulutustausta ja perheen varallisuus ovat sukupuolta merkittävimpiä vaikuttimia koulumenestykseen. Viime vuosina niin sanottu luokkanousu on pysähtynyt. Eriarvoistumisen torjuminen edellyttää koulutusjärjestelmään sellaisia muutoksia, jossa tuetaan jokaisen lapsen oppimista ja mahdollisuutta kouluttautua haluamallaan tavalla. Tämä vaatii panostuksia intersektionaaliseen* ja sukupuolisensitiiviseen** kasvatukseen ja koulutukseen sekä oppilaanohjaukseen. Lapsen tausta tai sukupuoli eivät saa vaikuttaa hänen mahdollisuuksiinsa, vaan yhteiskunnan tulee pystyä tukemaan jokaista yksilönä.

Poikien kesken on nähtävissä eriarvoistumiskehitys, jossa huono-osaisuus kasautuu. Oppimistuloksissa on alueellisia eroja sekä alueiden välillä että niiden sisällä. Esimerkiksi poikien Pisa-tulokset ovat suhteellisesti hiukan parempia suurissa kaupungeissa. Toisaalta yhteiskunnan eriarvoistumiskehitys näkyy kaupungeissa alueiden välisten erojen kasvamisessa. Tämän vuoksi koulutuspolitiikassa on kehitettävä entistä parempia ratkaisuja kaikkein haavoittuvimmassa asemassa olevien lasten oppimisen ja osallisuuden tukemiseksi. Yksi olennainen asia on oppimisen tuen uudistaminen. Niin kutsutuilla muuttotappioalueilla sukupuolijakauma on alkanut vinoutua. Alueen vähäiset kouluttautumis- ja työllistymismahdollisuudet saavat erityisesti nuoret naiset muuttamaan pois miehiä useammin.

Maahanmuuttajataustaiset pojat kohtaavat usein sekä rasismia että tiukkoja sukupuolinormeja. Turun yliopistossa vuonna 2017 tehdyn tutkimuksen mukaan koulunkäyntivaikeuksista kertoivat erityisesti maahanmuuttajataustaiset pojat (6), jotka toisaalta samaisessa tutkimuksessa kertoivat pitävänsä koulunkäynnistä eniten. Sosiaalinen yhteenkuuluvuus -tutkimushankkeen (7) mukaan maahanmuuttajataustaisen lasten riski joutua kiusatuksi on suurin piirtein yhtä suuri kuin esimerkiksi pienituloisten perheiden lapsilla, riippumatta maahan-

* Intersektionaalisuus käsitteenä kuvaa sitä, miten ihmisen asemaan yhteiskunnassa vaikuttavat sukupuolen ohella monet muutkin erot, kuten yhteiskuntaluokka, ikä, etninen tausta, toimintakyky ja seksuaalinen suuntautuminen.

** Sukupuolisensitiivisen kasvatuksen tavoitteena on, että jokaisella lapsella on samat oikeudet, velvollisuudet ja mahdollisuudet sukupuolesta tai sukupuolen ilmaisusta riippumatta. Lapsille tarjotaan oppimisympäristö, jossa he voivat kehittää omia taitojaan ja kiinnostuksen kohteitaan ilman sukupuoleen liittyviä rajoituksia tai odotuksia.

muuttajaperheen tulotasosta. Erityisessä riskissä kohdata kiusaamista ovat myös seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kuuluvat pojat. (8) Opettajilla ja muilla kouluissa työskentelevillä on oltava sukupuolisen-sitiivistä ja intersektionaalista osaamista puuttua taustansa tai jonkin ominaisuutensa takia toiseutettujen ongelmiin ja purkaa näitä. Mahdollisuuksia integroitua yhteiskuntaan voidaan lisätä tarjoamalla mielekkäitä harrastuksia esimerkiksi liikunnan ja kulttuurin parista.

Pojat tarvitsevat jatkuvan huolipuheen rinnalle myös positiivista ja voimaannuttavaa suhtautumista heihin. Myös pojille on suunnattava jo pitkään tytöille annettu viesti, että sukupuoli ei määritä heitä, vaan jokaisella on oikeus itse määritellä itsensä ja elämänsä suunta. Myös pojat tarvitsevat enemmän tietoista, positiivista sukupuolisen-sitiivistä kasvatusta, myönteistä "äijäilyä". Tämä on olennaista siinä, että puramme koulutusalojen ja työelämän vahvaa jakautumista sukupuolen mukaan.

Koulut ja päiväkodit eivät kasvata yksin, vaan yhteistyö kodin kanssa on tärkeää. Vanhempien, muiden läheisten ja koko yhteiskunnan asenteet poikien oppimiseen ja koulumenestykseen ovat olennaisessa asemassa. Koulun ja kotien yhteistyötä tulee vahvistaa. Koulun opetus ei saa kuitenkaan liiaksi valua koteihin läksyjen muodossa, sillä kaikissa kodeissa ei ole samanlaista mahdollisuutta tukea läksyissä. Kotona saatu kasvatusta sekä koko yhteiskunnan ilmapiiri ovat olennaisessa asemassa myös siinä, miten myös poikia kasvatetaan hoivaamaan, ymmärtämään riippuvuutensa muista ihmisistä, näyttämään haavoittuvuutensa ja hakemaan tarvittaessa apua ongelmiinsa.

Toimenpide-ehdotukset:

- Kunnissa on varmistettava riittävät resurssit oppimisen tuen uudistuksen toimeenpanoon.
- Poikien lukemiseen tähtäävät projektit on koottava yhteen ja onnistuneista projekteista on otettava mallia.
- Sukupuolisen-sitiivistä opettajankoulutusta on vahvistettava aina varhaiskasvatuksesta toiselle asteelle. Sukupuolisen-sitiivisestä kasvatuksesta koulutettaville hankkeille on varmistettava yhteiskunnan rahoitus.
- On tutkittava, miksi erityisesti poikien ADHD-diagnooseissa on suuria alueellisia eroja.
- Koulukoutseja ja koulutettuja nuorisotyöntekijöitä on saatava lisää mukaan koulumaailmaan. Positiiviset nuoren miehen mallit ovat tärkeässä roolissa pojille.
- Oppilaanohjauksen on oltava sukupuolisen-sitiivistä ja intersektionaalista. Poikia tulee kannustaa naisvaltaisille aloille.

Pojista kasvaa aikuisia

Pojat tarvitsevat monenlaista tukea kasvaessaan aikuisiksi. Niin ammattikasvattajat kuin vanhemmat tarvitsevat yhteiskunnalta tietoa ja tukea pojan kasvattamisessa. Sukupuolen moninaisuus ja erilaiset tiedot kasvaa pojaksi on tärkeä huomioida jo lapsuudesta saakka. Yhteiskunnan on tuettava translapsia- ja nuoria sekä lapsia ja nuoria, jotka ovat sukupuoleltaan muita kuin miehiä tai naisia, eli ei-binäärejä.

On tärkeä muistaa, että tasapainoisen kasvun tueksi nuori poika tarvitsee hoivaa ja huolenpitoa. Liian varhainen vaatimus pärjätä oma-toimisesti voi olla lapsen kehitykselle jopa haitallista. Poika tarvitsee hyväksyvän ja turvallisen aikuisen varsinkin uusissa elämäntilanteissa ja olosuhteissa. Toisaalta lasta ei pidä suojella liiaksi, vaan vastoin-

käymisten ja pettymysten kohtaaminen on tärkeä osa kasvuprosessia. Sattumusten jälkeen pojat tarvitsevat tukea ja läheisyyttä. Tunteiden ja tilanteiden sanoittaminen on tärkeää tunnetaitokasvatusta. Lapsia on suojeltava liialta stressiltä, jolloin vastuuttamisen ja vaatimisen pitää olla oikein mitoitettua. Pojasta mieheksi kasvaessa on tärkeää, että lapsi näkee moninaisia, hoivaavia ja vastuuta ottavia miehen malleja.

Lapsen kasvaminen voi aiheuttaa useita ristiriitatilanteita eri kasvuvaiheissa. Myös teini-ikäinen tarvitsee aikuisilta tukea ja rauhallisuutta. Pojan on hyvä saada vanhemmilta palautetta ja kokea, että vanhemmat eivät vaadi täydellisyyttä. Vanhempien on tärkeä saada yhteiskunnalta tukea teini-iän haasteisiin. Tukea voidaan tarjota kodin ja koulun yhteistyöllä, mutta kunnilta ja hyvinvointialueilta tarvitaan myös erityistä tukea teinien vanhemmille.

Poikien kyky sietää pettymyksiä vaatii tukea ja turvallisten aikuisten läsnäoloa. Aikuisten huomion puuttuminen tässä vaiheessa siirtää paineen vertaisryhmään. Kouluihkäisen masennus näkyy koulunkäynnin vaikeutena ja samalla kaverisuhteet muuttuvat. Ryhmäpaine voi johtaa nopeasti harhaan ja tuottaa riskejä arkeen. Valitettavan usein eritasoiset ongelmat kasautuvat samoille nuorille. Eräs keino vähentää tätä kehitystä on taata jokaiselle lapselle ja nuorelle aito mahdollisuus harrastaa esimerkiksi liikuntaa tai kulttuuria.

Suurin osa rikoksista syylliseksi epäillyistä on miehiä. Parhaiten rikollisuutta vastaan voidaan toimia varhaisella puuttumisella ja vähentämällä yhteiskunnallista eriarvoisuutta sekä lisäämällä sukupuolten tasa-arvoa, tukemalla yksilöllisesti ja ohjaamalla vaihtoehtoihin ratkaisuihin.

Pojat tarvitsevat tietoa ja tukea seksuaalisessa kehityksessä. Ehkäisy-tietouden lisäksi pojille on tärkeä puhua seksuaalisesta suostumuksesta sekä seksuaalisuuteen liittyvistä tunnetaidoista, kumppanin tarpeiden kuuntelemisen tärkeydestä sekä omien ja toisen rajojen tunnistamisesta ja kunnioittamisesta.

Nuori tarvitsee itsenäistymisessä tukea. Vanhempien läsnäolo rohkaisee ja ehkäisee masennusta, samoin samanhenkiset kaverit ja mielekkäät harrastukset. On tärkeä tarjota sopivasti vastuuta. Kasvava poika tarvitsee aikuisilta tietoa ja tukea siihen, että hänestä kasvaa aikuinen, joka tietää vastuunsa omasta sekä muiden ihmisten hyvinvoinnista ja maapallon sekä ympäristön tulevaisuudesta.

Toimenpide-ehdotukset:

- Neuvolan, varhaiskasvatuksen, koulujen ja vanhempien yhteistyötä on tiivistettävä lapsen kasvun tueksi.
- Isien roolia on vahvistettava mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Isien rooliin on panostettava neuvolassa jo ennen synnytystä. Neuvoloihin on perustettava isien vertaisryhmiä ja neuvolan työntekijöille on järjestettävä koulutuksia isien roolin vahvistamisesta.
- On lisättävä tietoa ja ymmärrystä isien roolin vaikutuksista pienen pojan kasvuun.
- Varhaiskasvatuksen ja alakoulun yhteistyötä on tiivistettävä.
- Nuorisoneuvoloista on saatava lakisääteisiä.
- Kuntien on mahdollistettava tiloihinsa alle 18-vuotiaiden maksuttomat harrastusvuorot tai vastaavat ratkaisut esimerkiksi harrastustoiminnan Suomen malliin liittyen (9) ja tukemaan kaikille pojille parempia harrastusmahdollisuuksia.

- Seksuaalikasvatusta tulee vahvistaa kaikilla oppiasteilla. Kasvatuksessa tulee ehkäisyttiedon lisäksi painottaa suostumuksen ja nautinnon merkitystä sekä oman sekä muiden itsemääräämisoikeuden tunnistamista. Seksuaalikasvatuksessa tulee huomioida sukupuolen, suhteiden ja seksuaalisuuden moninaisuus.

Miehuuden moninaisuus

Käsiteltäessä poikiin ja miehiin kohdistuvia tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuskysymyksiä ei saa ohittaa poikuuden ja miehuuden moninaisuutta. Poikiin ja miehiin kohdistuu runsaasti risteävän syrjinnän muotoja liittyen seksuaali- ja sukupuolivähemmistöasemaan. Erityisesti konservatiivisessa ja kapeassa miesmallissa seksuaali- tai sukupuolivähemmistöön kuulumista pidetään huonona asiana, jonka seurauksena seksuaali- ja sukupuolivähemmistöön kuuluvia miehiä syrjitään. Tämä syrjintä näkyy esimerkiksi korostuneena riskinä joutua väkivallan, häirinnän sekä seksuaalisen hyväksikäytön kohteeksi. Tällaisten kapeiden miesmallien murtaminen hyödyttää kaikkia miehiä.

Yksi keskeisiä tapoja parantaa seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kuuluvien poikien ja miesten asemaa on lisätä koulutusta aiheesta. On myös tärkeää, että kunnissa ja hyvinvointialueilla työskentelevillä on kattavasti tietoa seksuaalisen suuntautumisen, sukupuolen sekä perheiden ja suhteiden moninaisuudesta. Esimerkiksi tietojärjestelmiä, kuten virallista tilastointia, vapaa-ajan toimintaa, liikuntapalveluita, työllisyyspalveluita, terveydenhuoltoa, sosiaalipalveluita ja vanhuksille suunnattuja palveluita on tarkasteltava tavoilla, jotka tunnistavat miesten moninaisuuden.

Seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kuuluvat ihmiset harvoin ilmoittavat kohtaamastaan väkivallasta ja syrjinnästä. Yksi yleisimmistä syistä jättää ilmoittamatta on kokemus siitä, ettei ilmoittaminen vaikuta mihinkään. Yhteiskunnallisesti tulee tehdä toimia sen eteen, että kaikki riippumatta heidän mahdollisesta vähemmistöasemastaan voisivat luottaa, että esimerkiksi viranomaiset suhtautuvat vakavasti heidän kohtaamaan väkivaltaan, häirintään ja syrjintään. Tämä tarkoittaa koulutusta, mutta myös esimerkiksi selkeiden ilmoituskanavien ja toimintamallien luomista häirintätilanteisiin puuttumiseksi niin julkisen sektorin palveluissa kuin esimerkiksi työpaikoilla.

Toimenpide-ehdotukset:

- Koulujen on antamassa seksuaalikasvatuksessa tulee huomioida laajasti seksuaalisuuden ja sukupuolen moninaisuus. Kasvatuksessa tulee olla seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kohdistuvan syrjinnän ja vihan vastainen ote.
- Koulujen työntekijöille on järjestettävä riittävät mahdollisuudet täydennyskoulutukseen moninaisuuden kohtaamiseen ja siitä opettamiseen osana työtään.
- Julkisen sektorin työntekijöille ja päätöksentekijöille on järjestettävä koulutusta seksuaalisuuden ja sukupuolen moninaisuudesta sekä lisättävä tietoisuutta sateenkaari-ihmisiin kohdistuvista erityisistä ongelmista.
- Julkisen sektorin palveluita suunniteltaessa ja kehitettäessä on otettava huomioon niiden käyttäjien moninaisuus sekä esimerkiksi ihmisten moninaiset perhe- ja suhdemuodot.
- Sateenkaari-ihmisten kokemuksia poliisista ja oikeusjärjestelmästä on tutkittava ja tilastoitava nykyistä paremmin.

Miehet väkivallan tekijöinä ja kokijoina

Suomessa miehet kohtaavat, mutta myös tekevät monentyyppistä väkivaltaa. Miehet kohtaavat väkivaltaa erityisesti toisten miesten taholta. Esimerkiksi rikosuhritutkimuksissa on havaittu, että miehet ovat naisia useammin väkivallan kohteena julkisella paikalla. (10) Tämän lisäksi miehet raportoivat, että heidän tuntemansa ihmiset, kuten tuttavat, seurustelukumppanit ja sukulaiset ovat kohdistaneet heihin väkivaltaa julkisella paikalla. Lähisuhdeväkivallan kokijoista noin 75 % on naisia. Epäillyistä puolestaan noin 80 % oli miehiä. (11) Miehet kokevat lähi-suhteissaan erityisesti henkistä väkivaltaa. (12)

Väkivaltaisen käyttäytymisen hallinta vaatii paljon huomioita ja kasvatus. Tunnetaidot ovat avainasemassa sen opettelussa, etteivät erilaiset hankalat tunnetilat purkaudu väkivaltaisuutena. Erityisesti pojat tarvitsevat tietoa ja keinoja parisuhdeväkivallan ennaltaehkäisyyn jo varhain. Varhaiskasvatuksella ja koululla on merkittävä rooli perheiden tukena tämän kasvatuksen ja tietouden antamisessa. Nuoret miehet ja perheenisät tarvitsevat tukea parisuhdetaitojen kehittämisessä. Neuvoloihin tarvitaan erityistä osaamista lähisuhdeväkivallan tunnistamiseen ja ehkäisyyn.

Väkivaltatyössä on huomioitava nykyistä paremmin vähemmistöihin kuuluvat miehet. Seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kuuluvat miehet kohtaavat ja tekevät väkivaltaa lähi-suhteissaan. Maahanmuuttajataustaiset miehet lähisuhdeväkivallan tekijöinä ja myös kokijoina saattavat jäädä piiloon, sillä yhteiskunnan palvelut eivät tavoite heitä tai heidän uhrejaan. Ei-valkoiset miehet ovat riskissä kohdata rasistista väkivaltaa julkisessa tilassa. Tarkasteltaessa sukupuolittunutta väkivaltaa miesten osalta, on huomioitava, että lähisuhdeväkivaltaa tapahtuu myös miesten keskinäisissä parisuhteissa. Transpojat ja -miehet ovat erityisessä riskissä kohdata väkivaltaa. Transmiehet tulee osata kohdata myös väkivallan tekijöinä. Väkivallan tekijöiden ja kokijoiden auttamistyötä tekevät tarvitsevat osaamista samaa sukupuolta olevien parien ja sukupuolivähemmistöjen kohtaamasta väkivallasta.

Väkivaltaiseen käytökseen pitää puuttua varhain, eikä siitä välttämättä kasva itsestään aikuisena pois. Nytkis ry:n marraskuussa 2024 julkaistu tutkimus miesten asenteista naisiin kohdistuvaa väkivaltaa kohtaan on huolestuttava. (13) Sen mukaan joka neljäs alle 35-vuotias mies Suomessa uskoo, että nainen voi ansaita häneen kohdistuvan väkivallan pukeutumisensa, ulkonäkönsä tai käytöksensä takia. Kaikista miehistä näin ajattelee joka viides. Onneksi kyseisen tutkimuksen mukaan 90 % miehistä on sitä mieltä, että naisiin kohdistuva väkivalta on aina väärin, ja 84 % miehistä ajattelee, että miesten on otettava suurempi vastuu naisiin kohdistuvan väkivallan lopettamisesta.

Väkivallan torjuminen ja vähentäminen ei tapahdu itsestään. Miehiä tulee suojata niin väkivallan tekemiseltä kuin kokemiselta. Miesten tekemän väkivallan ongelmaa ei myöskään saa vähätellä. Nuorten väliin väkivaltaan on todella tärkeä puuttua, sillä se on viimeinen hetki vaikuttaa nuorten aikuisten synkkiin väkivallantekoihin.

Toimenpide-ehdotukset:

- Miesten kokeman väkivallan uhrien tukipalveluita on parannettava. Tukipalveluissa on oltava osaamista miesten moninaisuudesta. Erityisesti miesparien lähisuhdeväkivalta ja transmiesten sekä muihin vähemmistöihin kuuluvien miesten kohtaama ja tekemä väkivalta vaativat osaamista ja tunnistamista.
- Miesten kokema henkinen väkivalta on tunnistettava nykyistä paremmin.

- Poikiin ja miehiin kohdistuva seksuaalinen häirintä on tunnistettava nykyistä paremmin ja keinoja siihen puuttumiseksi on kehitettävä muun muassa järjestösektorin (esimerkiksi Poikien talon) osaamista hyödyntäen.
- Väkivaltaa käyttävien miesten tukipalveluita kuten perheväkivaltaan puuttuvan Jussi-työn toimintamahdollisuuksia on edistettävä.
- Väkivaltaan rakentuvaa vääränlaista maskuliinisuutta on purettava ammattitaitoisella ohjauksella aina varhaislapsuudesta lähtien.
- Miesten kokemaan väkivaltaan liittyviä tabuja on purettava.
- Neuvoloihin on saatava osaamista tunnistaa ja ehkäistä lähisuhdeväkivaltaa.

Ratkaistaan miesten terveysongelmia ja pidennetään miesten elämää

Suomessa eriarvoisuus näkyy miesten eliniän odotteessa. Pienituloiset miehet voivat kuolla jopa kymmenen vuotta varakkaampia aiemmin. (14) Myös asuinpaikka vaikuttaa kuolleisuuteen. Esimerkiksi Itä-Suomessa kuollaan selkeästi aiemmin kuin Etelä-Suomessa. Sosioekonomisesta asemasta seuraa Suomessa erityisen paljon terveysongelmia miehille koko Euroopan mittakaavassa. Miesten väliset terveyserot selittyvät monella osatekijällä. Ne liittyvät muun muassa terveydenhuoltojärjestelmän ongelmiin, työelämän rasittavuuteen ja elämäntapoihin.

Kaksi kolmasosaa työikäisinä kuolleista on miehiä. Miehet ovat yllidustettuna niin itsemurha-, päihde- kuin vankeinhoidon tilastoissa. Lähes neljä viidestä asunnottomasta on miehiä ja vangeista noin 92 % on miehiä. 30–64-vuotiailla miehillä on suurempi riski köyhyyteen tai syrjäytymiseen kuin samanikäisillä naisilla, mitkä puolestaan altistavat edellä mainituille. (15) Kuolemansyissä itsemurhien lisäksi miehillä korostuvat tapaturmat ja alkoholi. Miltei kolme neljäsosaa kyseisiin kuolinsyihin kuolleista on miehiä.

Hyvin toimeentulevat miehet käyttävät enemmän terveystalveluita. Pienituloiset puolestaan ovat enemmän niiden ulkopuolella, ja tämän myötä esimerkiksi menehtyvät monesti usein vältettävissä oleviin elämäntapasairauksiin kuten diabetekseen. Pienituloiset miehet kuolevat myös alkoholiin useammin kuin hyvin toimeentulevat, mikä liittyy usein alkoholin käyttötapoihin ja -yhteyksiin. Yhteiskunnassa on tunnistettava yhteiskuntaluokan ja sukupuolen vaikutus terveyteen sekä elinikään ja purettava tätä kuilua.

Sosioekonomisen eriarvoisuuden kaventaminen niin työllisyyden kuin sosiaali- ja terveystalveluiden kautta on selkeästi olennaisin keino hakea ratkaisua pienituloisten miesten terveyden kohentamiseksi. On huomattava, että ratkaisua ei voi hakea ainoastaan ylhäältä alaspäin annetusta valistuksesta. Eräs keino on lisätä miesten osallisuutta yhteisöllisyyden kautta. Yhteisöllisyyttä rakentamalla ja sitä vaalimalla syntyy mielekkäämpää elämää.

Terveys ei ole vain sairauden puuttumista, vaan kokonaisvaltaista hyvinvointia. Osa miehistä harrastaa liikuntaa, mutta johtuen lajivalinnoista ja toisaalta riskinotosta, aiheuttaa liikunta myös vammoja. Työelämä, työllisyys ja työkyky määrittävät edelleen osan miehistä hyvinvointia ja koettua merkitystä elämälle. Tähän liittyvät fyysinen kunto ja toimintakyky. Koettu työn merkitys on tärkeää miehille.

Työikäisistä miehistä merkittävästi pienempi osa kokee terveytensä hyväksi kuin naisista. (16) Miesten ongelmiin kuuluvat lisääntyvät mielenterveysongelmat, yksinäisyys ja riskikäyttäytyminen eri yhteyksissä. Kokemukset yksinäisyydestä, suoriutumispaineet ja arvottomuuden kokemukset ovat merkittäviä altistavia tekijöitä. Miehet suhtautuvat huolettomammin terveyden ylläpitoon kuin naiset. He eivät toisaalta ole niin huolissaan sairauksista kuin naiset ja luottavat enemmän terveydenhuoltojärjestelmän kykyyn ratkaista ongelmia.

Yksinäisyys, työttömyys ja alkoholiongelmat ovat tekijöitä, joiden kautta myös terveysongelmat lisääntyvät. Yksinäisyys johtaa eristyneisyyteen ja estyneisyyteen. Tähän kun liitetään vääränlainen ”sisu”, jolloin ongelmat kielletään eikä apua haeta, johtaa se ongelmien kasautumiseen. Suurimpana ongelmana näyttäytyy yhteiskunnallinen kehitys, joka lisää sairastavuutta muun muassa vähäosaisuuden, syrjäytymisen sekä työnteon kulttuurin muuttumisen vaativammaksi ja repaleiseksi, sekä yleisten yhteiskunnan arvojen koventuminen.

Toimenpide-ehdotukset:

- Työsuojelun on oltava ajan tasalla ja reagoitava muuttuviin työolosuhteisiin.
- Työperäisiin ongelmiin ja etenkin työn psyykkisen kuormittavuuden vähentämiseen on kehitettävä keinoja työterveyshuollossa.
- Yhteiskunnallisen keskustelun on tuettava avoimuutta kertoa omista ongelmista ja kannustaa hakeutumaan palveluihin, mikäli ongelmia ilmaantuu.
- Työelämän muutosta on suunnattava vähemmän kilpailuhenkiseksi ja luoda pysyvyyttä työsuhteisiin.
- On luotava mahdollisuuksia normaaliin sosiaaliseen kanssakäymiseen ja vertaistukeen: kerhot, harrastukset, vapaaehtoistyö jne.
- Jokaisella nuorella on oltava mahdollisuus kesätyöseteliin tai kunnan kesätyöpaikan hakemiseen asuinpaikasta riippumatta.
- Maksuttomat ja helposti saavutettavat terveystarkastukset on saatava tietyn ikäryhmän miehille sekä työttömille ja ikääntyneille miehille.

Taklataan miesten mielenterveys- ja päihdeongelmat

Miehillä masennus jää naisiin verrattuna huonommin tunnistetuksi ja hoidetuksi. Psykkinen pahoinvointi voi kanavoitua esimerkiksi ylenmääräiseen työntekoon, päihteidenkäyttöön tai ilmetä fyysisinä vaivoina. Miehet tekevät edelleen noin kolme neljäsosaa itsemurhasta. (17) Itsetuhoisuus on erityisen vaikea ongelma miehille, koska vaikka miehet yrittävät itsemurhaa naisia harvemmin, he kuolevat siihen useammin. Miesten yksinäisyys on yksi vakava ongelma, joka altistaa mielenterveysongelmille. Kansainvälisissä tutkimuksissa on huomattu, että masennusta sairastavien miesten toimintakyky on alentunut enemmän kuin naisten. Päihdehäiriöt taas ovat miehillä selkeästi yleisempiä kuin naisilla: ero on jopa 3–5-kertainen. (18)

Miesten mielenterveysongelmat ovat hoidettavissa. Olennaista on normalisoida avun vastaanottamista, poistaa stigmaa mielenterveysongelmista ja lisätä tiedottamista mielenterveyspalveluista.

Miesten käytetyn ”masennuslääke” on valitettavasti usein alkoholi ja muut päihteet. Myös päihteiden ongelmakäytön taustalla ovat usein pa-

hoinvointiin liittyvät kysymykset. Miehistä huomattavasti suurempi osa käyttää alkoholia humalaan asti kuukausittain kuin naisista. (19) Myös alkoholin muu riskikäyttö on yleisempää miehillä. Alkoholin ongelmakäyttäjistä vain pieni osa saa päihdepalveluja, vaikka he ovat suurkuluttajia sosiaali- ja terveystaloudissa. Alkoholihaitat kasautuvat usein muiden mielenterveys- ja sosiaalisten ongelmien kanssa, mikä lisää hoidon tarvetta ja kustannuksia. Eniten kärsivät matalassa sosioekonomisessa asemassa olevat, jotka ovat myös alttiimpia alkoholin aiheuttamille kuolemille. Tupakoinnissa sukupuolet ovat jo miltei samoissa luvuissa, ja tupakointi on vähentynyt merkittävästi viime vuosikymmeninä. Suurin tekijä tässä ovat terveystaloudelliset päätökset. Tupakointi kuitenkin painottuu selvästi matalammin koulutettuihin miehiin. Myös jotain huumeita käyttäneiden henkilöiden osuus väestöstä on selvästi suurempi miehillä (37 %) kuin naisilla (21 %) ja osuus on huomasti kasvussa miesten keskuudessa. (20)

Suomen vangeista noin 90 prosenttia on miehiä. (21) Vankien päihdeongelmat Suomessa ovat yleistyneet, ja ennenaikainen kuolleisuus on korkea. Yli 10 % päihdehoidossa olleista miesvangeista kuolee kolmen vuoden sisällä vankeuden päättymisestä. (22) Riittävän tehokas päihdehoito vankeusaikana voi vähentää uusintarikollisuutta, mutta se edellyttää lisää resursseja Rikosseuraamuslaitokselta ja vankiterveydenhuollolta.

Vuonna 2020 alkoholiperäisiin syihin kuoli noin 1 700 suomalaista, joista valtaosa oli miehiä. (23) Miesten alkoholikuolemat ovat kasvussa, ja niiden vähentäminen tukisi erityisesti syrjäytyneitä miehiä. Huumehaitat, kuten myrkytyskuolemat, ovat myös lisääntyneet, erityisesti nuorilla miehillä. Alle 40-vuotiaiden miesten toiseksi yleisin kuolinsyy oli vuonna 2019 huumeiden käyttöön liittyvä myrkytys. Tyypillinen uhri on noin 30-vuotias mies, jolla on pitkäaikaisia päihde- ja mielenterveysongelmia sekä riskialtista huumeiden käyttöä. (24) Suomessa huumeikuolemia on väkilukuun suhteutettuna paljon, ja yliannostusten yhteydessä avun hakemista estävät usein pelot rikosoikeudellisista seuraamuksista.

Miesten mielenterveyden kannalta on tärkeää puuttua myös erotilanteiden ongelmiin nykyistä enemmän. Parisuhteen päättymisen aiheuttaa miehen mielenterveydelle riskin. Erotilanteissa yhteiskunnan tulee tarjota eroavalle pariskunnalle tukea erityisesti lasten kasvattamiseen ja asumiseen liittyvissä tilanteissa. Eropalveluita voidaan tarjota esimerkiksi perheneuvoloissa. Lisäksi erossa auttavia järjestöjä tulee tukea ja palveluita vahvistaa.

Mielenterveydelle muodostavat ongelmia myös taloudelliset haasteet. Miesten velkaantumiskehitys on pysäytettävä. Eniten maksuhäiriömerkintöjä on 30–40-vuotiailla miehillä, joista 14 prosentilla on maksuhäiriömerkintä. (25)

Toimenpide-ehdotukset:

- On laajennettava niin sanotun Keroputaan mallin käyttöä. Kyseisessä mallissa vastataan hoitotarpeisiin nopeasti, panostetaan työparityöskentelyyn ja ihmisten verkostojen ottamiseen mukaan hoitoon.
- On otettava käyttöön kaikkia koskeva terapiatakuu.
- Itsemurhien torjuntaohjelmaa on edistettävä Suomessa.
- Päihdetyötä vankiloissa on lisättävä.
- On rakennettava toimiva tukitoimijärjestelmä takaisin tavalliseen elämään vankeuden jälkeen tukemalla eritoten järjestösektorin toimintaedellytyksiä ja mahdollistetaan paremmin päihdeettömyys jo vankilassa.

- Päihdepolitiikassa on keskityttävä nykyistä enemmän ennaltaehkäisevään työhön niin hyvinvointialueilla kuin kunnissa.
- Erilaiset etuudet ja kulut on lähtökohtaisesti tasattava vanhempien kesken.
- Tukipalvelut erotilanteissa on turvattava. On löydettävä lainsäädännölliset ratkaisut vieraannuttamisen ja tapaamisoikeuden noudattamatta jättämisen estämiseen.
- Pikavipit on nykymuotoisina kiellettävä ja talous- ja velkaneuvontaa on kehitettävä entisestään.
- Hyvinvointialueiden lakisääteisenä tehtävänä olevasta sosiaalisesta luototuksesta on tehtävä aito vaihtoehto pikavipeille.

Tuetaan miehiä työelämän muutoksessa ja parannetaan työturvallisuutta

Maailman ja sen vaatimusten muuttuessa myös poikien ja miesten on löydettävä itselleen uusia voimavaroja. Perinteiset miesvaltaiset alat ovat lisäksi usein herkkiä suhdannevaihteluille.

Esimerkiksi rakennusalan kasvanut työttömyys on vienyt paljon miehiä työttömyyskortistoon. Sen sijaan naisvaltaisella sosiaali- ja terveysalalla on työvoimapula. Naisten työllisyys on historiallisella tavalla ylittämässä miesten työllisyysasteen. Muutos voi olla luonteeltaan pysyvä.

Samaan aikaan on kiistaton tosiasia, että miesten ja naisten kokonaisansioiden ero Suomessa on noin 16 prosenttia. (26) Naiset ovat sijoittuneet jo työuransa alussa alemmille hierarkian tasoille ja palkkaryhmiin. Suomessa työelämä on vahvasti jakautunut sukupuolen mukaan. Tämän jakautumisen purkamiseen on panostettava yhteiskunnassa monin keinoin. Peruskoulujen oppilaanohjaus sekä kasvatus ylipäättään on olennaisessa roolissa siinä, että myös pojat hakeutuvat halutessaan hoiva- ja kasvatusaloille. Työelämän tasa-arvoon on vielä pitkä matka.

Elinkeinorakenteen muuttuminen vaikuttaa erityisesti miesten kokemaan todellisuuteen työelämässä. Esimerkiksi teollisuuden piirissä olevissa työpaikoissa koetaan jatkossa entistä enemmän automatisointia ja myös tekoälyn arkipäiväistyminen muuttaa työelämän perusteita. Toisaalta teollisuuden saralla piilee paljon työllistäviä mahdollisuuksia vihreän siirtymän myötä. Miesten vaurastuminen on selvästi helpompaa kaupungeissa. Kalevi Sorsa-säätiön Eriarvoisuuden tila Suomessa 2024 -raportin (27) mukaan esimerkiksi Itä-Suomessa huomattavasti alle puolet miehistä pääsee ylimpään tulokymmenykseen kuuluneen isänsä tulotason, kun taas esimerkiksi kasvukeskuksissa luku voi olla 60 prosenttia tai sen yli.

Työpaikkoja tulee katoamaan, mutta niitä myös syntyy jatkossa esimerkiksi uusiutuvan energian piiriin. Siirtymistä uusiin töihin on varmistettava lisäämällä uudelleen kouluttautumisen mahdollisuuksia. Toisaalta miehiä on myös kannustettava esimerkiksi hoiva-alalle entistä enemmän ja tehtävä sote-työpaikoista kiinnostavampia myös miehille.

Oppimisen kasaantuminen harvoille on nostettu ongelmaksi, jolla on perusteltu esimerkiksi aikuiskoulutustuen lakkauttamista. Kenenkään oppimista ei kuitenkaan tule vaikeuttaa, vaan on mietittävä, miksi esimerkiksi matalasti koulutetuilla miehillä on korkea kynnys lähteä opiskelemaan aikuisena ja purettava näitä esteitä. Jotta myös matalammin koulutetut miehet saadaan paremmin päivittämään omaa osaamistaan, on kehitet-

tävä ja tarjottava riittävästi myös oppimisen tukea työelämässä oleville ja sen ulkopuolella oleville aikuisille. Moni ei ole ehkä saanut mitään tukea oppimisvaikeuksiin, kuten lukihäiriöön. Suhtautuminen oppimisvaikeuksiin on aiemmin ollut erilaista ja stigmatisoivaa. Taustalla voi olla myös muita kouluun liittyviä traumoja, kuten kiusaamista ja väkivaltaa.

On huomattava erityisesti se, että merkittävin osa työtapaturmista tapahtuu miehille ja ehdoton valtaosa kuolemaan johtuvista työtapaturmista kohdistuu miehille (28). Työtapaturmien ehkäisyn tulee olla tärkeä työelämän tavoite ja hyvät käytännöt eri työpaikoilta tulee saada jakoon.

Työn ja koulutuksen ulkopuolella olevista nuorista suurin osa on miehiä. Työstä ja koulutuksesta syrjäytyminen korostuu vieraskielisillä, missä ryhmässä 25 ikävuodesta ylöspäin naiset ovat useammin työn ja koulutuksen ulkopuolella. Lisäksi esimerkiksi sijaishuollon piirissä olominen nostaa syrjäytymisriskiä. Tarvitaan siis resursseja vieraskielisten ihmisten koulutuksen ja työelämän piiriin pääsemiseen sekä jälkihuoltoon samojen teemojen pariin.

Toimenpide-ehdotukset:

- On madallettava aliedustettujen ryhmien, kuten matalasti koulutettujen miesten, kynnystä osallistua erilaisiin elinikäisen oppimisen koulutuksiin.
- Aikuiskoulutustuki on palautettava ja elinikäistä oppimista tuettava.
- Aikuisten oppimisvaikeudet on tunnistettava nykyistä paremmin ja on varmistettava jatkuvan oppimisen edellytykset kaikille. Tähän tarvitaan poikkihallinnollinen toimintaohjelma.
- On varmistettava, että työttömyysuhan alla oleville miehille on tarjolla riittävän varhaista tukea ja muuntokoulutusta uusiin tehtäviin. On huolehdittava kunnille siirtyneiden TE-palveluiden riittävästä resursseista.
- On laadittava poikkihallinnollinen ohjelma, jossa tunnistetaan miesten työtapaturmariskitekijät ja laaditaan yksityiskohtaiset ratkaisuesitykset miesten työtapaturmien vähentämiseen.

Myös miehillä on oikeus hoivata - keinoja isyyden vahvistamiseen

Marinin hallituksen päätöksellä myös isät paremmin huomioiva perhevapaauudistus astui voimaan elokuussa 2022. Ennen perhevapaauudistusta miehet käyttivät 11,8 prosenttia vanhempainvapaista. Aikavälillä syyskuu 2023 – elokuu 2024 miehet käyttivät vanhempainvapaista 19,5 %. (29) Kehitystä voidaan pitää merkittävänä, vaikka matkaa tasa-arvoon vielä on. Perhevapaauudistuksen tasa-arvotavoitteiden toteutumisen vaatii aktiivista seurantaa.

Esteinä isien perhevapaiden runsaammassa käyttämisessä ovat asenteet työelämässä sekä virheelliset käsitykset vapaiden pitämisen vaikutuksesta henkilökohtaiseen tai perheen talouteen. Myös asenne naisten ensisijaisuudesta hoivaajina vaikuttaa vapaiden pitämisen vähyyteen. Työelämässä ja työpaikoilla vallitsevilla asenteilla on suuri merkitys sille, tehdäänkö perheissä tasa-arvoisia päätöksiä perhevapaista. Ihmisille pitää saada selkeästi ja yksinkertaisesti esitettynä tietoa perhevapaiden talousvaikutuksista virheellisten käsitysten korjaamiseksi. Tätä tietoa on oltava saatavana esimerkiksi neuvolassa.

Ideaalitilanteessa ilmoitus työnantajalle perhevapaasta olisi yhtä arkipäiväinen uutinen ilmoittajan sukupuolesta tai alasta riippumatta. Erityisesti miesvaltaisille aloille tarvitaan vaikuttamistyötä isien perhevapaiden

pitämisen puolesta. Tähän tarvitaan vahvasti mukaan ammattiliittoja.

On vahvistettava asenneilmapiiriä, jossa hoiva nähdään myös miesten oikeutena. Isien varhainen osallistuminen lastensa hoivaamiseen kannattelee lasta aktiivisesti koko lapsuuden ajan ja tukee isyyttä myös eron sattuessa. Alueelliset ja työtekijäkohtaiset erot ovat suuria siinä, millaista tukea isäksi kasvamiseen saa. Miehiä pitää tukea isyydessä jo neuvolan ensikäynnistä alkaen.

Kapea isäkuva vaikeuttaa myös miesparien ja itsellisten miesten perhe-elämää. Miesten kokema lapsettomuus sekä miesparien ja itsellisten miesten lapsitoiveet jäävät yhteiskunnallisessa keskustelussa piiloon. Nämä teemat tulee nostaa keskusteluun ja laatia yhteiskunnallisia ratkaisuja siihen, että jokainen lasta toivova mies saisi toiveensa täytymään esim. kumppanuusvanhemmuuden kautta. Useampien vanhempien tunnustaminen olisi tärkeää, jotta lapsen kaikki vanhemmat saisivat yhtäläiset oikeudet. Esimerkiksi lapsen vanhempien uudet kumppanit saattavat olla vastaavassa asemassa kuin huoltajat, mutta yhteiskunta ei tunnusta heitä.

Eron jälkeistä tasa-arvoista vanhemmuutta on vahvistettava. Lapsiperheiden palveluissa ja eron jälkeisissä palveluissa on vahvistettava osaaamista lasten vuoroasumisesta. Sosiaaliturvajärjestelmää tulee muuttaa niin, että siinä tunnustetaan lasten vuoroasuminen ja molemmat kodit tasaveroisina. Toisen vanhemman vieraannuttaminen on onneksi harvinainen ilmiö, mutta tapahtuessaan se kohdistuu yleensä miehiin. Yhteishuoltajuuden ja vuoroasumisen tulisi olla lähtökohta eron jälkeisessä vanhemmuudessa, ellei lapsen etu painavista syistä muuta edellytä.

Toimenpide-ehdotukset:

- Isien vanhempainvapaan käyttöä on lisättävä. Vuonna 2022 vasemmiston aikaan saaman perhevapaaudistuksen tavoitteita on seurattava systemaattisesti. Isien perhevapaiden käyttöä on kannustettava tietouden lisäämisellä työpaikoilla.
- Kaikkien isien aitoa mahdollisuutta pitää perhevapaat on tuettava riippumatta koulutus- ja tulotasosta.
- Vanhempiansa luona vuoroasuvalla lapselle on mahdollistettava kaksi tasa-arvoista kotia. Vuoroasuvan lapsen vanhemmilla on molemmilla oltava mahdollisuus asumistukeen.
- Oikeus koulumatkatukeen on mahdollistettava molemmista kodeista.
- Lapsilisä on voitava jakaa vanhempien kesken.
- Lastenvalvojien pitkät jonot on purettava, lastenvalvojia on oltava riittävästi ja heillä on oltava riittävä osaaminen perheiden moninaisuudesta ja lasten vuoroasumisesta.
- Lailla säädelty, epäkaupallinen ja yhdenvertaisesti sukupuolesta riippumatta saavutettava sijaissynnytys on sallittava suojellen sekä syntyvän lapsen, synnyttäjän että aiottujen vanhempien etua ja hyvinvointia.
- On tarjottava nykyistä paremmat mahdollisuudet tunnistaa miesten tahaton lapsettomuus ja mahdollistettava avoin puhe miesten lapsitoiveesta.

Asevelvollisuudesta tasa-arvoinen myös miehille

Suomessa on rauha, mutta maailmalla ja Euroopassa kuohuu vahvasti. Sota ja sen uhka on aina myös mies- ja poikakriisi, koska sukupuolittu-

neena ilmiönä se pakottaa erityisesti miehet sotimaan henkensä uhal-
la ja pojat kasvamaan ilmapiirissä, jossa on mahdollisuus joutua itse
sotimaan aikuisena.

Palvelukseen tulee valita sukupuolen sijaan motivaation ja osaamisen
perusteella. Asevelvollisuus uudistus ei lisäisi koulutettavien määrää,
mutta parantaisi reserviläisarmeijamme suorituskkyä ja lisäisi kansa-
laisten valinnanvapautta.

Asevelvollisuusjärjestelmä on suurin miehiä koskettava epätasa-ar-
voinen rakenne Suomessa. Se lähtee konservatiivisesta sukupuolikä-
sityksestä, jonka mukaan miehet olisivat kyvykkäämpiä hoitamaan
sotilaallisia tehtäviä. Ei ole olemassa mitään tieteellistä perustetta sille,
miksi naissukupuolta tulisi kohdella eri tavalla kategorisesti mitä tulee
maanpuolustukseen.

Maanpuolustuksen kenttä on muuttunut vuosikymmenten aikana mer-
kittävästi teknisempään suuntaan, jolloin aiemmin enemmän esteeksi
nähdyt fyysiset syytkään eivät enää päde. Suomen puolustusvoimien
näkökulmasta yksittäisen reserviläisen siviilitausta, osaaminen ja moti-
vaatio ovat sukupuolta merkittävämpiä tekijöitä.

Toimenpide-ehdotukset:

- Asevelvollisuutta on muutettava siten, että se kohtelee kaikkia suku-
puolia tasa-arvoisesti.
- Siviilipalveluksen kestoa on lyhennettävä ja aseistakieltäytyjien ran-
kaisemisesta on luovuttava.

Miesten eläkeläisköyhyys on torjuttavissa

Miesten eliniänodote on naisia alempi, mikä merkitsee vähempiä
eläkkeellä vietettyjä vuosia. Jos terveydentila on tuolloin huono, ei
eläkevuosistakaan voi nauttia yhtä lailla kuin terveenä. Esimerkiksi
raskaiden fyysisten ammattien aiheuttamat vaivat näkyvät usein van-
huusiällä. Tämä ei tosin välttämättä ole sukupuolisidonnainen asia.

Matalasti koulutetut miehet jäävät usein parisuhteiden ulkopuolel-
le. (30) Se johtaa perheettömyyteen ja perheen merkitys ikäihmisten
hoivassa on suuri. Voi siis päätellä, että syrjäytyminen perheen muodos-
tumisesta tulee johtamaan siihen, että tulevaisuudessa on yhä enem-
män yksinäisiä ikääntyneitä miehiä, joilla ei ole läheisiä hoivaamassa,
vaikka yksinäisyys on yhtä lailla myös naiseläkeläisten ongelma. Kaikil-
la ikääntyneillä miehillä ei ole kaikkia arjessa tarvittavia taitoja, kuten
esimerkiksi ruoanlaittotaitoa.

Toimenpide-ehdotukset:

- Eläkeläisjärjestöjen toiminta on erittäin tärkeää ja sitä on tuettava
julkisin avustuksin muun muassa STEA:n, kuntien ja hyvinvointialuei-
den kautta, jotta myös mieseläkeläisille voidaan järjestää yksinäisyyttä
vähentävää matalan kynnyksen toimintaa.
- On huolehdittava siitä, että hyvinvointialueilla toteutetaan aktiivisesti
seniorineuvoloiden toimintaa ja juurrutetaan niiden hyvät käytännöt
osaksi palveluita.
- On tarjottava matalan kynnyksen kursseja esimerkiksi järjestöjen tai
vapaan sivistystyön kautta arjen asioihin erityisesti mieseläkeläisille.

Lähteet:

1. <https://stat.fi/tietotrendit/artikkelit/2022/osaaminen-naivetty- ilman-panostuksia-erityises- ti-miesten-koulutuspolku-on-kivikkoinen>
2. <https://www.is.fi/politiikka/art-2000010641294.html>
3. <https://stat.fi/tietotrendit/blogit/2022/joka-viides-poika-lukee-heikosti-ero-tyttöihin-suomes- sa-oecd-maiden-suurin>
4. <https://yle.fi/a/3-11004716>
5. <https://www.oph.fi/fi/blogi/pisa-tulokset-heijastelevat-koko-yhteiskunnan-muutoksia>
6. <https://blogit.utu.fi/kasblogi/2017/12/20/maahanmuuttajapoikien-paradoksi/>
7. <https://yle.fi/a/74-20117331>
8. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/148638/URN_ISBN_978-952-408-279-2.pdf
9. <https://harrastamisensuomenmalli.fi/>
10. http://old.heuni.fi/material/attachments/heuni/reports/6KmO8YShL/Text_only_66.pdf
11. https://stat.fi/til/rpk/2019/15/rpk_2019_15_2020-06-02_tie_001_fi.html
12. https://stat.fi/media/uploads/sukupuolistunut_vakivalta_teemasivu/parisuhdevakivallan_koke- mukset_yleisia_suomessa.pdf
13. <https://nytkis.org/ajankohtaista/uusi-tutkimus-joka-neljas-alle-35-vuotias-mies-uskoo-etta-nai- nen-voi-ansaita-vakivallan/>
14. <https://blogi.thl.fi/miesten-valiset-terveyserot-kertovat-jakolinjoista-suomessa/>
15. <https://thl.fi/aiheet/sukupuolten-tasa-arvo/hyvinvointi-ja-terveys/sukupuolten-hyvinvoin- ti-ja-terveyserot>
16. <https://thl.fi/aiheet/sukupuolten-tasa-arvo/hyvinvointi-ja-terveys/sukupuolten-hyvinvoin- ti-ja-terveyserot>
17. <https://stat.fi/julkaisu/clmyrhswxmlxhoaun1y86ai3p>
18. <https://www.potilaanlaakarilehti.fi/artikkelit/mielenterveyshairioiden-esiintyvyyden-sukupuol- lierot/>
19. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/147677/Tilastoraportti_59_2023_Suomalaisten_al- koholink%C3%A4ytt%C3%B6tavat_2023_s.pdf?sequence=1&isAllowed=y&gsid=c12aa14d-a076-4f11- adef-d41768a44b68
20. <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/146435/Suomalaisten%20huumeiden%20 k%C3%A4ytt%C3%B6ja%20huumeasenteet%202022.pdf?sequence=1>
21. <https://www.rikosseuraamus.fi/fi/index/ajankohtaista/tiedotteet/2024/vankienjayhdyskuntaseu- raamuksiasuorittavienmaarakasvoivuonna2023.html?gsid=fe8ad8b7-38dd-48f2-a1f5-ea79e31f5072>
22. http://rikosseuraamus.fi/material/sites/rise_ja_rskk_yhteiset/dokumentit/phds55ld5/RISE_paih- dehuoltoon_hakeutuneiden_rikollisuus_verkko.pdf
23. <https://yle.fi/a/74-20006617>
24. <https://www.hs.fi/suomi/art-2000008137144.html>
25. <https://www.iltalehti.fi/talous/a/375b7ba9-9af8-47a2-a6c1-047584671ada>
26. <https://yle.fi/a/3-12595734>
27. <https://sorsaoundation.fi/wp-content/uploads/eriarvoisuuden-tila-suomessa-2024.pdf>
28. <https://www.mtvuutiset.fi/artikkeli/kaikki-tyotapaturmissa-kuolleet-olivat-miehia-ta- ma-oli-keskeisin-virhe-tietoista-riskinottoa/8948848>
29. <https://yle.fi/a/74-20110655>
30. <https://www.vaestoliitto.fi/uploads/sites/1/2025/04/423b473c-tahdotko-netti-korjattu.pdf>